

1. ΘΡΙΑΜΒΟΣ Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Μέσο: TA NEA

Ημ. Έκδοσης: . . . 15/07/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 15/07/2023

Σελίδα: 28

Innews AE - Αποδελτίωση Τύπου - <http://www.innews.gr>



ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ

Θρίαμβος ή καταστροφή;

Μία από τις πλέον ενδιαφέρουσες συνέπειες της πολιτικής αλλαγής που συντελέσθηκε στην Τουρκία την τελευταία εικοσαετία είναι και η μετατροπή της Συνθήκης της Λωζάννης, της ληξιαρχικής πράξεως γεννήσεως της σύγχρονης Τουρκίας, από εθνικό θρίαμβο σε σημείο αντιλεγόμενο. Μέχρι την άνοδο του ΑΚΡ στην εξουσία η Συνθήκη της Λωζάννης παρουσιαζόταν ως προϊόν της στρατιωτικής αλλά και διπλωματικής ευφυΐας των δύο πρώτων προέδρων της, του Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ και του Ισμέτ Ινονού. Δι' αυτής η Τουρκία κατόρθωσε να αποκαταστήσει την κυριαρχία της στο σύνολο της Μικράς Ασίας, στην Ανατολική Θράκη και την Κωνσταντινούπολη, ανατρέποντας τους επαχθείς για την ίδια όρους της Συνθήκης των Σεβρών. Επιπλέον η Συνθήκη προέβλεπε και την κατάργηση των διομολογήσεων, ενός θεσμού που συμβόλιζε το καθεστώς μειωμένης κυριαρχίας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας έναντι των Μεγάλων Δυνάμεων και έθεσε τις βάσεις για την κατάργηση του χαλιφάτου, την ανακήρυξη της Δημοκρατίας της Τουρκίας, αλλά και την εφαρμογή του μεταρρυθμιστικού προγράμματος εκδίτις της χώρας.

Η κριτική εναντίον της Συνθήκης της Λωζάννης δεν διατυπώθηκε για πρώτη φορά μετά την άνοδο του ΑΚΡ στην εξουσία. Ο Νετζίφ Φασίλ Κισάκιουρεκ υπήρξε από τους πρώτους ακροδεξιούς ισλαμιστές στοχαστές ο οποίος αμφισβήτησε την αξία της Συνθήκης της Λωζάννης και ερμήνευσε τη θετική συμβολή του διδύμου Ατατούρκ και Ινονού στην οικοδόμηση

της σύγχρονης Τουρκίας. Σύμφωνα με αυτόν η Συνθήκη της Λωζάννης δεν θεμελίωσε την ανεξαρτησία και κυριαρχία της σύγχρονης Τουρκίας, αλλά επέτρεψε την κατάλυση όλων των οθωμανικών θεσμών και παγίωσε την πολιτισμική και διπλωματική εξάρτησή της από τη Δύση. Ένας άλλος ισλαμιστής συγγραφέας, ο Καντίρ Μισίρογλου, έφθασε στο σημείο να ισχυρισθεί: «Μακάρι να είχαν κερδίσει οι Έλληνες στον Σαγγάριο, αν αυτό εξασφάλιζε την επιβίωση του Σουλτανάτου και του Χαλιφάτου».

Εξάλλου και οι εδαφικές διευθετήσεις της Συνθήκης ήσαν κάθε άλλο παρά ικανοποιητικές για τους τουρκικούς ακροδεξιούς ισλαμιστές οι οποίοι επιδίωκαν σε ασκήσεις μαζιμαλισμού: Αντί να δώσουν έμφαση στο τρίγωνο του Κάραγατς, έδιδαν στην παραμονή του υπολοίπου της Δυτικής Θράκης εντός της Ελλάδος. Αντί να σημειώσουν την ανάκτηση της Ήμβρου και της Τενέδου, υπογράμιζαν την απώλεια όλων των υπολοίπων νήσων του Αιγαίου. Αντί να αναγνωρίσουν ως θετική για την Τουρκία την ανάκτηση της Ανατολικής Θράκης, υπενθύμιζαν την απώλεια της Μακεδονίας, της Ηπείρου, του Κοσσυφοπεδίου, της Αλβανίας και των άλλων βαλκανικών εδαφών. Αντί να υπογραμμίσουν την ανάκτηση της Ιωνίας και της Δυτικής Αρμενίας, κατήγγειλαν την απώλεια της Λιβύης, της Συρίας, της Μεσοποταμίας και της Υεμένης. Επομένως η Συνθήκη παρουσιαζόταν όχι ως θρίαμβος της νέας Τουρκίας αλλά ως οδυνηρός συμβιβασμός και αποφασιστικό βήμα για την αλλαγή πολιτεύματος και την πολιτισμική αλλοτρίωση της Τουρκίας. Έτσι ερμήνευαν οι ισλαμιστές το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα του Μουσταφά Κεμάλ που φιλοδοξούσε να επιβάλει στην Τουρκία το δυτικό πολιτισμικό παράδειγμα.

Η επιρροή της σκέψεως αυτών των ισλαμιστών διανοουμένων στον πρόεδρο της Τουρκίας ήταν παλαιόθεν γνωστή, έγινε όμως αισθητή στον πολιτικό του λόγο μόνον κατά την τελευταία δεκαετία. Έχοντας πλέον παραμείνει στην εξουσία περισσότερο και από τον Ατατούρκ, και στην προσπάθειά του να αναμετρηθεί με την πολιτική κληρονομιά των δύο πρώτων προέδρων της Τουρκίας, ήταν αναμενόμενη η συμμετοχή του στην προσπάθεια σχετικοποίησης της σημασίας της Συνθήκης της Λωζάννης με ό,τι αυτό συνεπάγεται στο εσωτερικό αλλά και το εξωτερικό της Τουρκίας.

Ο Ιωάννης Ν. Γρηγοριάδης είναι αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Μπρίκεντ και επικεφαλής του Προγράμματος Τουρκίας του **ΕΙΑΜΕΤΙ**.

Για τους τουρκούς ακροδεξιούς ισλαμιστές η Συνθήκη παρουσιαζόταν όχι ως θρίαμβος της νέας Τουρκίας αλλά ως οδυνηρός συμβιβασμός και αποφασιστικό βήμα για την αλλαγή πολιτεύματος και την πολιτισμική αλλοτρίωση της Τουρκίας